

การพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

THE DEVELOPMENT OF DANCE THERAPY ACTIVITY PACKAGES FOR DOWN SYNDROM CHILDREN WITH ATTENTION DEFICIT HAYPERACTIVITY DISODER (ADHD)

ระวีวรรณ วรรณวิไชย / RAWIWAN WANWICHAI

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

Received: November 5, 2018

Revised: December 7, 2018

Accepted: December 18, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาแนวทางสร้างชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย คัดเลือกโดยกรณีศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 5 คนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ มีใบรับรองแพทย์แสดงภาวะสมาธิสั้น และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการสร้างชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย ได้นำหลักการทางนาฏศิลป์บำบัด และหลักการเรียนรู้ของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อออกแบบกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดที่ช่วยปรับพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ในด้านทักษะสื่อสาร ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านความสามารถในการเล่นหรือทำงาน ด้านการควบคุมตนเอง และด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง โดยผู้วิจัยออกแบบชุดกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 8 กิจกรรม 2) ผลของการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยพบว่า เด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่ำกว่าก่อนใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยสามารถทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กสมาธิสั้นลดลง

คำสำคัญ : นาฏศิลป์บำบัด, สมาธิสั้น, ดาวน์ซินโดรม, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Abstract

This research aims 1) to find a guideline of creating a dance therapeutic activity for children who have Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder and 2) to examine results of implementing the dance therapeutic activity for children having Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder.

The samples in this research included 5 children with Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder who were randomly selected with purposive sampling method. The participants

were diagnosed by a doctor and had a medical certificate that they had attention deficit/hyperactivity disorder with a consent from their parents.

The findings reveal that 1) a guideline of creating a dancing art therapeutic activity for children with Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder was the integration of dance therapy principles and learning principles of the children having Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder. The dance therapeutic activity was designed in order to adjust behaviors of social development of the children in terms of communication and coexistence with others, ability to play or work, self-control and uncalm behaviors. The researcher designed a set of activities consisting of 8 sub-activities. 2) After implemented, the dance therapeutic activity for the children having Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder was observed that, the children having Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder had lower inappropriate behaviors than before joining the activity with statistical significance at .05. This indicated that the implementation of the dance therapeutic activity for children having Down's Syndrome and attention deficit/hyperactivity disorder could diminish improper behaviors of the children.

Keywords: Dance Therapy, Attention Deficit Hyperactivity Disorder, Down Syndrome, Children with Special Needs

บทนำ

กลุ่มอาการดาวน์ หรือดาวน์ซินโดรม เป็นโรคที่เกิดจากความผิดปกติของสารพันธุกรรมที่เป็นมาแต่กำเนิด ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน มีความสามารถที่จะเรียนรู้ในแต่ละเรื่องค่อนข้างช้า และมีข้อจำกัดอยู่ในระดับหนึ่งตามศักยภาพของตนเท่านั้น ด้านสติปัญญา เด็กกลุ่มอาการดาวน์จะมีระดับสติปัญญา (IQ) ต่ำกว่าเด็กปกติในการศึกษาาระยะยาวเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา พบว่า เด็กในกลุ่มอาการดาวน์จะมีระดับสติปัญญาเพิ่มขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 – 3 ปี หลังจากนั้นระดับสติปัญญาจะคงที่ระดับสติปัญญาในเด็กกลุ่มอาการดาวน์เมื่อหลังอายุ 6 ปี จะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 50 (Kelly. 1986 : 86 อ้างถึงใน ทวีพร วรธนา 2552 : 12) ทั้งนี้ในเด็กที่มีความผิดปกติของโครโมโซมแบบ Mosaic จะ มีระดับสติปัญญาสูงกว่าในกลุ่มอาการดาวน์ด้วยกัน ในส่วนของด้านอารมณ์ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์โดยมากจะมีลักษณะอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส อธิยาศัยดี ขี้เล่น ชอบเลียนแบบ ชอบดนตรี มีความอดทนและสมาธิสั้น โดยเฉพาะสำหรับผู้ป่วยดาวน์ซินโดรมที่อยู่ในวัยเด็กนั้นมักจะเป็นโรคสมาธิสั้นร่วมด้วย

อาการสมาธิสั้นที่ปรากฏในเด็กดาวน์ซินโดรมนั้น ทำให้เด็กมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาหลายเรื่องในการดำรง

ชีวิตทั้งปัญหาหุนหันพลันแล่นและปัญหาหุนหันพลันแล่นที่ต่อตัวเด็ก ครอบครัว และสังคม เนื่องด้วยสมาธิเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้รอบตัวได้ หากสมาธิของเด็กนั้นเกิดขึ้นในระยะเวลาช่วงสั้น ๆ หรือมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาที่จำกัดและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองและมักก่อให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการเรียน รู้สึกว่าเป็นคนที่ทำอะไรไม่ค่อยประสบความสำเร็จ

การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยเป็นเรื่องที่ทำหาย และอาจจะต้องใช้เวลาในการฝึกกิจกรรมเหล่านั้น เพราะเด็กแต่ละคนจะมีความต้องการในการดูแลช่วยเหลือที่แตกต่างกันไป กระบวนการฝึกฝนเพื่อพัฒนาภาวะสมาธิสั้นในเด็กอย่างเหมาะสมเป็นการช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการฝึกฝนควรมีหลายวิธีโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเด็กให้มากที่สุด อาทิ การให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้งานที่กำหนด พิเศษสุด กฤตยาณวัช (2546 : 2 อ้างอิงจาก Cooney. 1975 : 351 - 352) กล่าวว่า การสอนแบบปฏิบัติการณ์เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีสมาธิสั้นเพราะเป็นการสอนที่จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นรายบุคคลโดยมีคำสั่งชัดเจนในการปฏิบัติกิจกรรม

สำหรับในประเทศไทย แม้ว่าแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์บำบัดจะยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร แต่หากได้มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมกับลักษณะของเด็กแต่ละคนแล้วจะสามารถตอบสนองและเสริมการรับรู้ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็ก ช่วยให้กล้ามเนื้อมือกับตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ส่งเสริมความคิดอิสระ จินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ความรับผิดชอบและระเบียบวินัยได้ผ่านกิจกรรม

กิจกรรมนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะมุ่งเน้นการปฏิบัติการ สามารถฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มในการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์นั้น ผู้เรียนต้องฝึกทักษะหลายด้าน ต้องรู้จักการควบคุมตนเอง ควบคุมการเคลื่อนไหวและทิศทาง การเชื่อมโยงอวัยวะแต่ละส่วนให้สามารถเคลื่อนไหวและเคลื่อนที่ได้อย่างสัมพันธ์กัน ดังนั้นแล้วการฝึกหัดนาฏศิลป์จึงทำให้ผู้เรียนเกิดสมาธิได้ดี ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสร้างรูปแบบกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดเพื่อเป็นส่วนเสริมในการปรับพฤติกรรมไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคม อันเนื่องจากการขาดสมาธิของเด็กสมาธิสั้น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับสำหรับปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

ความสำคัญของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบกิจกรรมและการใช้นาฏศิลป์บำบัดเพื่อปรับพฤติกรรมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตไปในทิศทางที่ดีขึ้น อันเป็นประโยชน์กับทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว และสังคม

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กดาวน์ซินโดรมสมาธิสั้นที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยที่กำลังศึกษาอยู่ที่มูลนิธิสถาบันแสงสว่างในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์และมีใบรับรองแพทย์แสดงภาวะสมาธิสั้น จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กดาวน์ซินโดรมสมาธิสั้นที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย คัดเลือกโดยกรณีศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 5 คนที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ มีใบรับรองแพทย์แสดงภาวะสมาธิสั้น และมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งการแสดงออกทางการกระทำและทางวาจา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง และได้ขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ รวมทั้งได้ขอความร่วมมือจากฝ่ายแนะแนว ฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้ปกครองในการอนุเคราะห์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมเด็กนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กสมาธิสั้นเพื่อปรับพฤติกรรมไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 5 ทักษะ คือ ทักษะสื่อสาร ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการเล่นหรือทำงาน ทักษะการควบคุมตนเอง และทักษะพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง

ระยะเวลาในการทดลอง

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ รวมจำนวน 24 ครั้ง ใช้เวลาในการทดลอง 50 นาที จำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การนำเข้าสู่กิจกรรม 10 นาที ช่วงดำเนินกิจกรรม 30 นาที และช่วงสรุปผลกิจกรรม 10 นาที

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด
ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

สมมติฐานการวิจัย

เด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคม ในระดับดีขึ้นหลังการทดลองด้วยชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยชุดกิจกรรม “นาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย” นี้ เป็นการออกแบบกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนที่ตามทิศทางและการแสดงออกด้วยความรู้สึก มาสร้างเป็นกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย เพื่อให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการสังเกต การควบคุมตนเอง การรู้จักและการเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะทำการฝึกทบทวนซ้ำกัน 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลาในการฝึก 50 นาที โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การนำเข้าสู่กิจกรรม 10 นาที ช่วงดำเนินกิจกรรม 30 นาที และช่วงสรุปผลกิจกรรม 10 นาที ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 เรามารู้จักกัน สร้างสรรค์รอยยิ้ม
- กิจกรรมที่ 2 เคลื่อนไหวอวัยวะ เต้นตามจังหวะเพลง
- กิจกรรมที่ 3 ออกท่าหน้า เต้นรำสร้างสุข
- กิจกรรมที่ 4 ก้าวตามลายเส้น ร้องเล่นร่าว
- กิจกรรมที่ 5 ร้องรำทำท่า ระบำม้าพาเพลิน
- กิจกรรมที่ 6 บันเทิงเกรี จังหวะนี้เรามาเต้นรำ
- กิจกรรมที่ 7 ฟ้อนรำเชื่อมโยง กระทบไม้สัมพันธ์
- กิจกรรมที่ 8 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เธอกับฉัน

2. แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

3. ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับครูและทีมผู้วิจัย

4. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย สำหรับครูและทีมผู้วิจัย การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการมูลนิธิสถาบันแสงสว่างในพระอุปถัมภ์ฯ เพื่อขออนุญาตทำวิจัยและเข้าจัดกิจกรรม “นาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย” รวมทั้งขอใช้สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกและครูผู้ประสานงานกิจกรรม

2. ขออนุเคราะห์ความร่วมมือจากครูประจำชั้นเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คัดเลือกโดยกรณีศึกษาแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน

3. ทำหนังสือจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้ปกครองในการอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมเด็กนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม รวมทั้งทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองยินยอมให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 คนได้เข้าร่วมกิจกรรม

4. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด ขั้นตอน ของกิจกรรมที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างให้ผู้อำนวยความสะดวก ผู้ปกครอง และครูผู้ประสานงานกิจกรรมทราบ

5. ผู้อำนวยการมูลนิธิสถาบันแสงสว่างในพระอุปถัมภ์ฯ และผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กนักเรียน 5 คนของมูลนิธิสถาบันแสงสว่างในพระอุปถัมภ์ฯ ลงนามให้ความยินยอมในหนังสือแสดงความยินยอมเพื่อแสดงความจำนงให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 คนเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

6. ดำเนินการขออนุญาตทำวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้พิจารณารับรองโครงการวิจัยนี้เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561 หมายเลขรับรอง SWUEC/E-359/2560 วันที่ให้การรับรอง คือ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562

7. ผู้วิจัย พร้อมด้วยคณะผู้วิจัยและครูผู้ประสานงานกิจกรรมทำแบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

8. ดำเนินการทดลองชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

จำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การนำเข้าสู่กิจกรรม 10 นาที ช่วงดำเนินกิจกรรม 30 นาที และช่วงสรุปผลกิจกรรม 10 นาที รวมระยะเวลา 50 นาที/ครั้ง ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ รวมจำนวน 24 ครั้ง

9. ผู้วิจัย พร้อมด้วยคณะผู้วิจัยและครูผู้ประสานงานกิจกรรมทำการประเมินพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างตลอดระยะเวลาทำการทดลอง เพื่อนำมาผลมาประกอบการวิเคราะห์ รวมทั้งอาจมีการสอบถามเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

10. ผู้วิจัย พร้อมด้วยคณะผู้วิจัยและครูผู้ประสานงานกิจกรรมทำแบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

11. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สรุปผลและอภิปรายผล

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสถิติพื้นฐานความเหมาะสมของกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย โดยใช้โปรแกรม SPSS หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการปรับพฤติกรรมทักษะทางสังคมรายด้านทั้ง 5 ด้าน ก่อนและหลังทำกิจกรรม อภิปรายโดยนำเสนอค่าสถิติประกอบการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย สามารถสรุปและอภิปรายผลของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมสมาธิสั้นที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการทางด้านนาฏศิลป์มาบูรณาการร่วมกับหลักการพฤติกรรมบำบัดเพื่อใช้ในการปรับพฤติกรรมไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 5 ทักษะ คือ ทักษะสื่อสาร ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการเล่นหรือทำงาน ทักษะการควบคุมตนเอง และทักษะพฤติกรรม

ไม่อยู่นิ่ง โดยเป็นการออกแบบกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนที่ตามทิศทางและการแสดงออกด้วยความรู้สึก มาสร้างเป็นกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการสังเกต การควบคุมตนเอง การรู้จักและการเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กิจกรรมมีจำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะทำการฝึกทบทวนซ้ำกัน 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลาในการฝึก 50 นาที โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การนำเข้าสู่กิจกรรม 10 นาที ช่วงดำเนินกิจกรรม 30 นาที และช่วงสรุปผลกิจกรรม 10 นาที

จากนั้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไข มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งหมดจำนวน 5 ท่าน เมื่อพิจารณาตามลำดับพบว่า มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 8/8 ถือเป็นคะแนนค่าเฉลี่ยลำดับสูงสุด จากการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งหมดจำนวน 3 ท่าน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ถือเป็นคะแนนค่าความสอดคล้องลำดับสูงสุด นั่นคือ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าจะองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด มีความสอดคล้องกัน และความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดตามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมโดยภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 สรุปได้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดต่อการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยมีความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับดีมากที่สุด

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมของเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย

ผลการทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วยของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดต่อการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเท่ากับ 2.79 และ 3.94 ตามลำดับ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย เท่ากับ 1.30 และ

0.878 ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและ
หลังการทดลองใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดของกลุ่มตัวอย่าง
ในการทดลอง พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้

กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรม
นาฏศิลป์บำบัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย
ระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด

คนที่	พฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย									
	ด้านทักษะการสื่อสาร		ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น		ด้านความสามารถในการเล่น		ด้านการควบคุมตนเอง		ด้านทักษะพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	0.75	1.50	1.25	2.25	1.25	2.00	0.75	2.00	2.80	1.40
2	0.83	2.42	1.75	2.75	0.60	1.20	1.25	2.50	2.50	1.30
3	0.92	1.58	1.50	2.75	0.75	1.75	1.25	2.25	2.50	1.20
4	0.50	1.50	1.50	2.20	1.25	1.75	1.50	2.25	2.30	1.30
5	1.25	2.00	1.25	2.00	1.20	2.00	0.75	1.75	2.75	1.50

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มี
อาการสมาธิสั้นร่วมด้วย โดยรวม

พฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม ของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย	ผลประเมินพฤติกรรม			
	\bar{X}	SD.	แปลค่า	อันดับ
ด้านทักษะสื่อสาร	2.33	0.17	ปานกลาง	(5)
ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	2.47	0.28	สูง	(4)
ด้านความสามารถในการเล่นหรือทำงาน	2.77	0.43	สูง	(2)
ด้านการควบคุมตนเอง	2.73	0.49	สูง	(3)
ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง	2.79	0.40	สูง	(1)
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	2.61	0.33	สูง	

ผลการวิเคราะห์ ผลประเมินพฤติกรรมการพัฒนา
ทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้น
ร่วมด้วย โดยรวม ผลประเมินพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับ
สูง มีค่าเฉลี่ย 2.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 ในรายด้าน
อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง จำนวน 4 ด้าน โดยสูงสุด ด้าน

พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง มีค่าเฉลี่ย 2.79 รองลงมา ด้านความ
สามารถในการเล่นหรือทำงาน ด้านการควบคุมตนเอง และ
ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในเกณฑ์ระดับ
ปานกลาง คือ ด้านทักษะสื่อสาร

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย โดยจำแนกตามกิจกรรม

ผลประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของ เด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย จำแนกตามกิจกรรม	ผลประเมินพฤติกรรม		
	\bar{X}	SD.	แปลค่า
กิจกรรมที่ 1	2.10	0.40	ปานกลาง
กิจกรรมที่ 2	2.08	0.48	ปานกลาง
กิจกรรมที่ 3	2.81	0.57	สูง
กิจกรรมที่ 4	2.81	0.57	สูง
กิจกรรมที่ 5	2.81	0.57	สูง
กิจกรรมที่ 6	2.81	0.57	สูง
กิจกรรมที่ 7	2.81	0.57	สูง
กิจกรรมที่ 8	2.81	0.57	สูง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	2.63	0.46	สูง

ผลการวิเคราะห์ ผลประเมินพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย โดยจำแนกตามกิจกรรม ผลประเมินพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 ในรายด้าน กิจกรรมที่ 3 – 8 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.81 รองลงมา กิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 2.10 และ กิจกรรมที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 2.08 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย ซึ่งในแผนการจัดกิจกรรมดังกล่าวประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ของกิจกรรม กระบวนการจัดกิจกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในกิจกรรม ซึ่งรูปแบบนาฏศิลป์บำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรม โดยนำหลักการเคลื่อนไหวร่างกายของนาฏศิลป์ นาฏศิลป์บำบัด และแนวคิดพฤติกรรมบำบัด มาเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบ ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับ

พฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านความสามารถในการเล่น ด้านการควบคุมตนเอง และด้านดัชนีอาการชุนมาก ผิดปกติซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที กิจกรรมมีจำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะทำการฝึกทบทวนซ้ำกัน 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การนำเข้าสู่กิจกรรม 10 นาที ช่วงดำเนินกิจกรรม 30 นาที และช่วงสรุปผลกิจกรรม 10 นาที ซึ่งในแผนกิจกรรมดังกล่าว ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ของกิจกรรม กระบวนการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ช่วงเตรียมความพร้อม

กิจกรรมที่ 1 เรามารู้จักกัน สร้างสรรค์รอยยิ้ม

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยให้แก่เด็กที่เข้าร่วมการทดลองกิจกรรม เพื่อให้คณะผู้วิจัยและเด็กได้รู้จักคุ้นเคยกัน ส่งผลให้เด็กไวใจ เชื่อมมั่นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

จุดประสงค์ เพื่อสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมและคณะผู้วิจัย อีกทั้งเพื่อ

สร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับเด็ก อันจะส่งผลต่อ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

ส่วนที่ 2 ช่วงบำบัด

กิจกรรมที่ 2 เคลื่อนไหวอวัยวะ เต้นตามจังหวะเพลง

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กรู้จักการ เคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายผ่านการแสดงออกอย่าง อิสระ ด้วยการเต้นประกอบเพลงจังหวะต่าง ๆ และการเรียนรู้ ความสามารถในการควบคุมตนเองได้

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักการเคลื่อนไหวอวัยวะ ต่าง ๆ ของร่างกายผ่านการแสดงออกอย่างอิสระ และเรียนรู้ ความสามารถในการควบคุมตนเอง

การดำเนินการ ผู้นำกิจกรรมสาธิตการเคลื่อนไหว อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายทีละส่วน ด้วยจังหวะช้า กลาง เร็ว การเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายไปตามทิศทางต่าง ๆ เช่น ซ้าย ขวา หน้า หลัง เส้นตรง เส้นทแยง เป็นต้น จากนั้น ให้เด็กทำตามทีละส่วน โดยเป็นการฝึกปฏิบัติเคลื่อนที่ไป ตามทิศทางที่ผู้นำกิจกรรมกำหนด ผู้นำกิจกรรมสอนเด็กร้อง เพลง “ฉันชอบเต้น” และให้เด็กช่วยกันออกแบบท่าเต้น ออกแบบจังหวะ ออกแบบทิศทางการเคลื่อนไหว ประกอบ การเต้นเพลง “ฉันชอบเต้น”

กิจกรรมที่ 3 ออกท่าเต้น เต้นรำสร้างสุข

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กรู้จักการ ควบคุมตนเอง ฝึกการใช้สมาธิ ฝึกการสังเกต รู้จักการอยู่ ร่วมกันและยอมรับผู้อื่น

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความสามารถใน การควบคุมตนเอง ฝึกการใช้สมาธิ ฝึกการสังเกต รู้จักการ อยู่ร่วมกันและยอมรับผู้อื่น

วิธีดำเนินการ 1) ผู้นำกิจกรรมสาธิตการทำ กิจกรรม โดยเริ่มจากการเปิดเพลง จากนั้นผู้นำกลุ่มออก ท่าเต้นลีลาอิสระ สมาชิกทุกคนเลียนแบบท่าเต้นนั้น เมื่อผู้นำ กลุ่มหยุดเต้น สมาชิกทุกคนต้องหยุดเต้นตามและทำท่า สุดท้ายค้างนิ่งไว้ จากนั้นผู้นำกลุ่มจะเอ่ยชื่อและชี้ไปที่ สมาชิกคนใดคนหนึ่งให้ออกมาเป็นผู้นำแทน สมาชิกคนนั้น จะต้องออกมาปฏิบัติเช่นเดียวกัน ในกิจกรรมนี้ผู้นำกลุ่มควร สังเกตโดยพยายามให้สมาชิกทุกคนได้เป็นผู้นำท่าเต้นทุกคน 2) ผู้นำกิจกรรมอธิบายกิจกรรมขั้นต่อไป โดยให้สมาชิกจับ คู่กัน ผลัดกันเป็นผู้นำ/ผู้ตาม เริ่มจากผู้นำคนแรกแสดง ท่าเต้นเคลื่อนไหวตามความรู้สึกจากซ้ำ กลาง ไปถึงเร็ว โดย ผู้ตามต้องทำตามผู้นำในลักษณะเหมือนการส่องกระจก เมื่อ

ผู้นำหยุด ผู้ตามต้องหยุดด้วย เมื่อผู้นำเคลื่อนไหว ผู้ตามต้อง เคลื่อนไหวเลียนแบบเหมือนการส่องกระจกกับผู้นำ ระหว่าง ที่ทำกิจกรรมให้ทุกคนเปล่งเสียงฮัมเพลงคลอไปตลอด การทำกิจกรรม โดยทุกคนออกแบบเพลงที่จะฮัมเป็นของตัวเอง

กิจกรรมที่ 4 ก้าวตามลายเส้น ร้องเล่นร่าเริง

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กฝึก การสังเกต การเคลื่อนไหวตามทิศทาง และการควบคุมตนเอง จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กฝึกการสังเกต ฝึกการควบคุมตนเอง และการเคลื่อนไหวไปตามทิศทาง

วิธีดำเนินการ 1) ผู้นำกิจกรรมสอนร้องเพลง ร่าเริงง่าย ๆ เช่น เพลงหล่อจริงนะดาราดาว เพลงตามองดา เพลง เธอรำช่างน่าดู เป็นต้น พร้อมให้เด็กปรบมือเข้ากับจังหวะ เพลง จนเด็กจดจำเนื้อเพลงและร้องได้ 2) ผู้นำกิจกรรมและผู้ช่วย สอนท่าร่าเริงง่าย ๆ เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา เป็นต้น จากนั้นให้เด็กรำประกอบเพลงร่าเริง โดยเป็นการปฏิบัติอยู่ กับที่ 3) ผู้นำกิจกรรมให้เด็กร่าเริงประกอบเพลง พร้อมการ ก้าวเดินตามแผ่นพื้นลายเส้นที่เตรียมไว้ เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นทแยง วงกลม เป็นต้น

กิจกรรมที่ 5 ร้องรำทำท่า ระบายภาพเพลิน

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กฝึกการ สังเกต การควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวตามทิศทาง

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กฝึกการสังเกต ฝึกการ ควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวไปตามทิศทาง

วิธีดำเนินการ 1) ผู้นำกิจกรรมสอนร้องทำนอง เพลงอัครลีลา พร้อมให้เด็กปรบมือเข้ากับจังหวะเพลงจน เด็กจดจำเนื้อเพลงและร้องได้ 2) ผู้นำกิจกรรมและผู้ช่วย สอนท่าระบายง่าย ๆ จากนั้นให้เด็กรำประกอบทำนองเพลง อัครลีลา โดยเป็นการปฏิบัติอยู่กับที่ 3) เมื่อเด็กทำได้แล้ว ผู้นำกิจกรรมจะออกคำสั่งเพิ่ม ต่อไป เช่น ม้ากระโดด ม้านั่ง ม้านอน ม้ายืน เด็กก็ต้องทำท่าและร้องทำนองเพลงอัครลีลา (ม้าย่อง) และค่อยทำตามคำสั่ง

กิจกรรมที่ 6 บันเทิงเกรี จังหวะนี้เรามาเต้นรำ

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กฝึกการ สังเกต การควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวตามทิศทาง

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กฝึกการสังเกต ฝึกการ ควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวไปตามทิศทาง

วิธีดำเนินการ 1) ให้เด็ก ๆ ช่วยกันหาอุปกรณ์ที่ สามารถเคาะเพื่อให้เกิดเสียงและทำเป็นจังหวะได้ โดยให้หา ของที่มีอยู่แล้วในห้องเรียน 2) เมื่อได้อุปกรณ์ครบแล้ว

ให้หนึ่งเป็นวงกลม ผู้นำกิจกรรมเริ่มเคาะเป็นจังหวะโดยเริ่มจากซ้ายและให้เด็กเคาะตามทีผู้นำกิจกรรมเคาะ จนเคาะไปถึงเร็ว เมื่อเด็กทำได้แล้ว 3) ให้เริ่มเคาะทีละคนโดยเริ่มจากผู้นำก่อนคนแรกเคาะอย่างไร คนต่อไปต้องตามต่อไปเรื่อย ๆ จนครบวง เมื่อครบแล้ว ก็เปลี่ยนคนเริ่มและทำตามกันต่อไปเรื่อย ๆ จนครบวง 4) ให้แต่ละคนสร้างสรรค์การเคาะโดยเริ่มทีละคน สร้างสรรค์การเคาะตามจินตนาการเคาะต่อกันไปเรื่อยๆห้ามซ้ำกันจนครบรอบวงเพื่อให้เกิดทำนองเพลงใหม่ๆ

กิจกรรมที่ 7 ฟ้อนรำเชื่อมโยง กระทบไม้สัมพันธ์

สาระสำคัญ คือ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กฝึกการสังเกต การควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวตามทิศทาง จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กฝึกการสังเกต ฝึกการควบคุมตนเองและการเคลื่อนไหวไปตามทิศทาง

วิธีดำเนินการ 1) ผู้นำกิจกรรมวางท่อแป็บโดยเว้นช่องว่างไว้ เพื่อให้เด็กทดลองเดินข้ามท่อแป็บ โดยกำหนดให้เด็กห้ามโดนท่อแป็บ 2) ให้ผู้ช่วยกิจกรรมสาธิตวิธีการกระโดดไม่ให้โดนท่อแป็บเพื่อให้เด็กดู และสอนการฟ้อนรำกระทบไม้อย่างง่ายให้เด็กทำตามและทำได้ 3) เมื่อเด็กทำได้แล้ว ให้เด็กเปลี่ยนจากการฟ้อนรับ มาเป็นคนกระทบไม้แทน โดยให้พี่สาธิตการกระทบไม้อย่างง่ายให้เด็กดู หลังจากนั้นให้เด็กทดลองทำด้วยตนเอง 4) เมื่อเด็กทำได้แล้ว ให้เรามาดูว่าเด็กแต่ละคนถนัดอะไรและให้นำมาจับคู่กัน เพื่อให้เด็กกระทบไม้และรำฟ้อนกันเอง โดยมีผู้นำกิจกรรมและคณะทำงานดูไม่ห่างสายตา

ส่วน 3 สรุป

กิจกรรมที่ 8 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เธอกับฉัน

สาระสำคัญ คือ เด็กและคณะผู้วิจัยช่วยกันคิด การแสดงร่วมกัน 1 ชุดการแสดง โดยให้นำแนวทางจากการทำกิจกรรมที่ 1 – 7 มาทำเป็นการแสดง

จุดประสงค์ กิจกรรมที่เสริมให้เด็กฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการเล่นหรือทำงาน ทักษะการควบคุมตนเอง และพฤติกรรมไม่อยู่นิ่งผ่านกิจกรรมการแสดงตามความถนัด

ทั้งนี้ในทุกช่วงท้ายของกิจกรรมจะมีการเสริมแรงด้วยกิจกรรมต้นไม้แห่งความดี และดอกไม้วิเศษ คือ การให้เด็กทุกคนเล่าถึงความรู้สึกจากการทำกิจกรรม ร่วมกันเสนอชื่อผู้สมควรได้รับ “ดอกไม้วิเศษ” ประจำกิจกรรม ปรบมือ

และชื่นชมผู้ได้รับดอกไม้วิเศษประจำกิจกรรม จากนั้นผู้ได้รับการเสนอชื่อจะนำ “ดอกไม้วิเศษ” ไปติดลงที่ต้นไม้แห่งความดีงาม เมื่อถึงกิจกรรมสุดท้าย จะมีสรุปชื่อผู้ที่ได้รับ “ดอกไม้วิเศษ” ตั้งแต่กิจกรรมที่ 1-8 ปรบมือและชื่นชมมอบของรางวัลให้กับเด็กทุกคนที่ร่วมกันทำกิจกรรม และเป็นเด็กดี ซึ่งแนวคิดเรื่องกิจกรรมเสริมแรงนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ อลิสตา วัชรสินธุ (2546 : 66-67) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมบำบัดสามารถทำได้โดยการชมและให้รางวัลกับพฤติกรรมเป้าหมาย เช่น การทำงานได้นานขึ้น ความประพฤติที่ผิดปกติน้อยลง และชาญวิทย์ เงินศรีตระกูล (2545 : 8-9) ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางการรักษาโรคสมาธิสั้นไว้ข้อหนึ่งว่า การฝึกให้พ่อแม่และครูรู้จักใช้พฤติกรรมบำบัด เช่น การให้รางวัลชมเชย การให้เครื่องหมายดาว เป็นต้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถช่วยปรับพฤติกรรมให้กับเด็กที่สมาธิสั้นได้

ผลจากการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสามารถอภิปรายผลได้ว่า ในกระบวนการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดเพื่อช่วยในการปรับพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือ ภาวะความพร้อมพื้นฐานของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ไม่ต้องออกแรงมาก มีการเคลื่อนไหวอวัยวะและการเคลื่อนไหวที่ด้วยทิศทางต่าง ๆ ด้วยจังหวะช้า-เร็วซึ่งเหมาะกับภาวะการรับรู้ของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย และยังสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรมนาฏศิลป์ได้ สอดคล้องกับ พิณธร ปรัชญานุสรณ์ที่กล่าวว่า นาฏกรรมบำบัดเพื่อที่จะช่วยรักษาให้ได้ผลสำเร็จในหลาย ๆ เรื่อง เช่น พัฒนาภาพลักษณ์ไปในทางบวก พัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ลดความเครียด ความวิตกกังวลและเศร้าซึม ลดการแยกตัวเพิ่มทักษะในการสื่อสาร และส่งเสริมให้รู้ถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (พิณธร ปรัชญานุสรณ์. 2548: 2) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอร์น่า โกรนลันด์ บาร์โบเร็นค์ และเจนนี่ เวย์บูล (Erna Gronlund, Barbro Renck and Jenny Weibull, 2005 : ออนไลน์) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้การเต้นรำหรือการเคลื่อนไหวบำบัดเพื่อการดูแลรักษาเด็กที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีการอาการสมาธิสั้น งานวิจัยดังกล่าวเป็นงานกรณีศึกษา พบว่า การใช้กิจกรรมการเต้นรำหรือการเคลื่อนไหวบำบัดสามารถช่วยดูแลรักษาอาการสมาธิสั้นได้

อย่างมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นโดยการทำกิจกรรมการเดินรำหรือ การเคลื่อนไหวบำบัดให้ลักษณะกิจกรรมระยะสั้นนั้น ควร จัดกิจกรรมต่อเนื่องอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 10 สัปดาห์จึงจะมี ผลกระทบต่อการปรับพฤติกรรมและภาวะทางอารมณ์ได้ โดยในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทดลองกรณีศึกษากับเด็กชายอายุ ระหว่าง 5 – 7 ปี จำนวน 2 คน

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด สำหรับปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคม ของเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย ซึ่งผลการเปรียบเทียบการปรับพฤติกรรมทักษะทางสังคม ของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยก่อนและ หลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรม นาฏศิลป์บำบัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดง ให้เห็นว่า หลังกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดนั้น กลุ่มตัวอย่างมีการ พัฒนาพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่มีระดับคะแนนที่ดีขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมโดยยึดแนวคิดของทฤษฎี นาฏศิลป์ และแนวคิดพฤติกรรมบำบัดมาใช้ในการออกแบบ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับพฤติกรรมไม่เหมาะสม ด้านทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 5 ทักษะ คือ ทักษะสื่อสาร ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการเล่นหรือทำงาน ทักษะการควบคุมตนเอง และทักษะพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเริ่มมีพฤติกรรม การปรับตัวทางสังคมที่ดีขึ้นตามลำดับ มีการพูดคุยกันเองขณะ เดินมาทำกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือกัน เช่น จูงมือกันเดิน ช่วยพยุงกัน และช่วยกันซักซ้อมท่าเต้น เป็นต้น กิจกรรม นาฏศิลป์บำบัดนี้จึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของเด็กสมาธิสั้น ที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย และยังเป็นกิจกรรมที่ สามารถสร้างสมาธิ และสามารถส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ของเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วยได้ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณัฏฐวดี สุขธรรักษ์ (2553 : 168) ที่ศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อ ปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษา ช่วงอายุ 8 – 12 ปี ที่มีสมาธิสั้น พบว่า กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความละเอียดอ่อน มีความปรารถนา มองเห็นสิ่งเล็กน้อย และใส่ใจกับความรู้สึก ของผู้อื่น และ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เดน เรดแมน (Dane Redman, 2007 : ออนไลน์) ที่ได้ทำการศึกษาผล ของการใช้การเดินรำและการเคลื่อนไหวบำบัดเพื่อการรักษา

เด็กนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีอาการสมาธิสั้น งานวิจัย ขันนี้เป็นการวิจัยจากกรณีศึกษา งานวิจัยขันนี้ศึกษาผลกระทบ ของการใช้กิจกรรมการเดินรำหรือการเคลื่อนไหวบำบัด เพื่อการรักษาผู้ที่มีอาการสมาธิสั้นจากคำวินิจฉัยของแพทย์ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ช่วงสมาธิสั้นกว่าปกติและมักจะวอกแวก ง่าย 2) มีลักษณะอยู่นิ่ง ชุกชอนผิดปกติ และ 3) มีลักษณะ หุนหันพลันแล่น ขาดความยับยั้งชั่งใจ ผลของการทดลอง พบว่า การเดินรำหรือการเคลื่อนไหวบำบัดมีผลต่อการรักษา อาการสมาธิสั้นในด้านต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิทย์ ฤทธิบุลย์ ระวีวรรณ วรณวิไชย และจิตรา ดุษฎีเมธา (2559: 18) กล่าวว่า ศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย บำบัด มีความสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึกที่มีดนตรี ประกอบในการควบคุมจังหวะในการเคลื่อนไหว ประกอบ กับการนำเอาแนวคิดกิจกรรมกลุ่มและหลักการปรับตัวทาง สังคม สามารถมาทำให้ผู้ต้องขังชายแรกเข้ามีการพัฒนา ความสามารถที่มีอยู่ในตัวได้ดีขึ้น เรียนรู้เรื่องของสังคมการ เป็นอยู่และสามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม มีความ เข้าใจในเรื่องปกติวิสัยของเพื่อนผู้ต้องขังชายแรกเข้าด้วยกัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้ต้องขังชายแรกเข้าคนอื่นได้ มี สัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ มาร์กเร็ต คอร์เนอร์ (Margaret Connor, 2001: ออนไลน์) ซึ่งศึกษาสันทนนาการการเดินรำที่บ้านว่าเป็นการ ออกกำลังกายด้วยท่าที่อ่อนช้อยสำหรับบุคคลทุกช่วงวัย และอาจจะนำมาใช้โดยนักกิจกรรมบำบัดในการจัดทา กิจกรรมยามว่างที่แตกต่างสำหรับผู้สูงอายุในออสเตรเลีย สันทนนาการการเดินรำที่บ้านจึงเป็นกิจกรรมที่ผู้คนในสังคม สามารถเข้าร่วมได้ ซึ่งมีประโยชน์ทั้งทางกายภาพ ความคิด สร้างสรรค์ และมีผลทั้งทางวัฒนธรรมและจิตใจ การมี ส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนการออกกำลังกาย ที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดีต่อร่างกาย ผู้เข้าร่วม สามารถที่จะมีกำลังและแข็งแรงขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของ ชุมชน สันทนนาการการเดินรำที่บ้านนั้นยังมีประโยชน์ใน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการก้าวข้ามมุมมอง ของตนเอง

ในส่วนของผลการวิเคราะห์ผลประเมินพฤติกรรม การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการ สมาธิสั้นร่วมด้วย โดยจำแนกตามกิจกรรม ผลประเมิน พฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.63 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.46 ในรายด้าน กิจกรรมที่ 3 – 8 มีค่าเฉลี่ยอยู่

ในเกณฑ์ระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.81 รองลงมา กิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 2.10 และ กิจกรรมที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 2.08 ตามลำดับนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์เหตุผลที่กิจกรรมที่ 1 และ กิจกรรมที่ 2 มีค่าเฉลี่ยการปรับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจสืบเนื่องมาจาก กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยให้แก่เด็กที่เข้าร่วมการทดลองกิจกรรม เพื่อให้คณะผู้วิจัยและเด็กได้รู้จักคุ้นเคยกัน ส่งผลให้เด็กไวใจ เชื่อมมั่นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จึงอาจยังเกิดผลในการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้านทักษะทางสังคมที่ไม่ชัดเจนนัก ส่วนกิจกรรมที่ 2 เคลื่อนไหวอวัยวะ เต้นตามจังหวะเพลง เป็นกิจกรรมให้เด็กรู้จักปรับพฤติกรรมการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายผ่านการแสดงออกอย่างอิสระ ด้วยการเต้นประกอบเพลงจังหวะต่าง ๆ และการเรียนรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองได้ ซึ่งเนื่องจากเป็นกิจกรรมแรกในส่วนการกิจกรรมบำบัด จึงอาจยังเห็นผลของการปรับพฤติกรรมที่ไม่ชัดเจนเท่ากิจกรรม 3 – 8 ที่มีระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัตติวิฑิต สุขธยารักษ์ (2553 : 167) ที่ศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ช่วงอายุ 8 – 12 ปี ที่มีสมาธิสั้น พบว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กสมาธิสั้นนั้น ในช่วงเริ่มกิจกรรมอาจยังปรากฏพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่บ้าง ด้วยเหตุผลเพราะเป็นช่วงเริ่มกิจกรรม แต่เมื่อผ่านกระบวนการกิจกรรมศิลปะที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดสมาธิสามารถควบคุมตนเองได้ พบว่าพฤติกรรมไม่เหมาะสมลดลง อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วยทั้ง 5 คน ลดลงจากการเข้าร่วมกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดทั้ง 8 กิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ เงินศรีตระกูล. (2545). *Common Behavioral and Emotional Problem in Pediatrics*. ในกุมารเวชศาสตร์ : การดูแลรักษาในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พิณธร ปรัชญาอนุสรณ์. (2548). *ผลของนาฏกรรมบำบัดต่อคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศิษฐ์ กฤตยาณวัช. (2546). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีสมาธิสั้น เรื่องความคล้าย โดยใช้วิธีการสอนแบบปฏิบัติการกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องนาฏศิลป์บำบัดเพื่อเด็กสมาธิสั้นที่มีอาการดาวน์ซินโดรมร่วมด้วย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การทำงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยควรมีการศึกษาข้อมูลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยอย่างถี่ อีกทั้งควรมีการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และนักกิจกรรมบำบัดเป็นอย่างดี
2. การทำวิจัยในครั้งนี้ ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีอาการสมาธิสั้นร่วมด้วย ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป นักวิจัยอาจทดลองนำกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น ๆ เพื่อใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดในการช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัด ดังนั้นในการทำวิจัยต่อไป นักวิจัยอาจนำศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงแขนงอื่น ๆ เช่น ละครเพื่อการศึกษา ละครสร้างสรรค์ ละครหุ่น ละครเด็ก นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สากล มาทดลองใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การควบคุมตนเองร่วมกับการเสริมแรง และการให้การเสริมแรงเป็นการให้ ทุกครั้งที่กลุ่มตัวอย่างสามารถทำตามเงื่อนไขได้ แต่เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงพฤติกรรมที่คงทนมากขึ้น อาจมีการปรับรูปแบบการเสริมแรงในลักษณะอื่นที่จะมีผลต่อการคงทนของการพัฒนาพฤติกรรม

- ณัฐวิทย์ สุขธยารักษ์. (2553). การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ช่วงอายุ 8 – 12 ปี ที่มีสมาธิสั้น. ปรินญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประวิทย์ ฤทธิบุลย์, ระวีวรรณ วรรณวิไชย และจิตรา ดุษฎีเมธา. (2559, มกราคม - มิถุนายน). การศึกษาการใช้นาฏกรรม
บำบัดต่อความเครียดของผู้ต้องขังชายแรกเข้าในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสถาบัน
วัฒนธรรมและศิลปะ. 17(2): 18.
- ทวีพร วรรณ. (2552). การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับอนุบาล โดย
การใช้กิจกรรมการเล่นแบบบูรณาการและการเสริมแรงทางบวก. ปรินญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
วิชาการศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระวีวรรณ วรรณวิไชย. (2554). นาฏศิลป์เพื่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิรุฬห์ พูลสวัสดิ์. (2549). การสำรวจภาวะสมาธิสั้นในนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. ปรินญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรียา นิชมธรรม. (2548). นาฏบำบัดใช้ได้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2557
แหล่งที่มา http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=1666.
- อลิสสา วัชรสินธุ์. (2546). **จิตเวชเด็ก**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Margaret, Connor. (2001). **Recreational folk dance: A multicultural exercise component in Healthy ageing**. Australian: Australian Occupational Therapy. Retrieved March 25,2016, from <https://www.researchgate.net/publication/229873183>.
- Dane Redman. (2007). **The Effectiveness of Dance/Movement Therapy as a Treatment for Students in a Public Alternative School Diagnosed with Attention Deficit Hyperactivity Disorder : A Pilot Study**. Retrieved March25,2016, from https://ejournal.manipal.edu/mjnhs/docs/Volume%201_Issue%201/04%20APS.PDF
- Erna Gronlund, Barbro Renck and Jenny Weibull. (2005). **Dance/Movement Therapy as an Alternative Treatment for Young Boys Diagnosed as ADHD : A Pilot Study**. American Journal of Dance Therapy Vol.27, No.2, Retrieved March25,2016, from <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10465-005-9000-1>.